

Nr. 6.
An. XI.
1887.

Gherl'a
Martie
15.

FAMILIELE

DIARIU BELETRISTICU SI ENCICLOPEDICU — LITERARIU.

Dr. JOANU VANCEA de Butés'a.

Escelenti'a S'a Preasantitulu Domnu Dr. Joanu Vancea de Butés'a, actualulu Archiepiscopu si Metropolitu gr. cat. de Alb'a-Juli'a Fagarasiu, s'a nascutu in 18. Maiu 1820. in comun'a Vasiadu comitatulu Bihorului, din parinti economi. — Tatalu seu Georgiu erá unu barbatu desceptu, binevedintu si stimatu de toti locuitorii acelei comune, pentru ace'a cá pre nobilu l'au si alesu de primariu alu nobililoru locali, precum se numiá atunci „hodnogiú,” si de curatoru primariu la baserica; ér' mam'a s'a Flórea n. Nistoru erá o femeia plina de cele mai frumóse virtuti, pentru ace'a prea bunulu D.-diu i-a lungitu firulu vietiei pâna la celea mai adênci betranetie. A repausatu in Blasiu la anulu 1872. si se afla inmormentata in cemeteriulu basericeii parochiale, unde fiulu seu prea iubitu i-a redicatu unu monumêntu frumosu cu inscriptiunea :

Aci

Dórme in Domnulu

FLORIAN'A VANCEA n. NISTORU

Mam'a Metropolitului Joanu.

Nascuta la anulu 1792. si mórta in 1872.

Dupa denumirea fiului seu de Metropolitu veni cu dinsulu la Blasiu, unde in scurtu tempu

a câscigatu iubirea si stim'a toturoru, si in speciálu orfanii si veduvele afláu alinare si mangaiere prin ajutoriulu, bun'a primire si consolare a multu iubitei si neuitatei mame, pre carea acum o deplângu cu totii.

ÉR' ce'a ce privesce originea Familiei Vancea, e de insemnatu, cumca e de origine nobila si-si are léganulu in comun'a Butés'a ce se afla in Chioru. Se dice, cá unulu dintre stramosii acestei familie, prin meritele s'ale militare, a câscigatu diploma nobilitara dela unulu dintre principii de atunci, si de aci si predicatulu „de Butés'a.”

Dupa o alta versiune, acésta familia nobila si-are léganulu in comun'a Vancesci din Maramuresiu, de unde mai tardiu s'a mutatu in Chioru. Alt'cum si in diplomele nobililoru romani din Apsi'a, intre altele in donatiunea regelui Sigismundu dela anulu 1406, inca se face amentire despre Vancu fiulu lui Slayonu si despre Vancea si Alesandru, fiu lui Vladu.

Atát'a despre originea acestei familie nobile.

ÉR' cu privire la viéti'a celui mai illustru membru alu acestei familie, dupa datele ce ni-amu potutu câscigá, insemnamu urmátoriale :

Tenerulu Joanu, care precum amu vedutu, s'a nascutu in comun'a Vasiadu la anulu 1820, in anii prunciei fù crescutu in cas'a parintiésca in fric'a lui D.-dieu. Avèndu acestu unicu fundamentu solidu, si pre lînga ace'a dotatu cu celea mai escelinte insusiri spirituale a câscigatu in scurtu tempu iubirea toturoru invetiatoriloru, profesoriloru si mai mariloru sei.

Studiele s'ale si-le-a inceputu in Oradea mare, — terminându cu succesu eminente scólele normale, fù primitu in Seminariulu tinerimei gr. catolice din Oradea mare, si ast'felu apoi terminà cu celu mai stralucitu succesu atâtu clasele gimnasiale, câtu si studiulu filosofiei. Urmându apoi vocatiunei si aplicarei s'ale din copilaria, s'a dedicatu s. statu alu preotiei. S. Teologia o absolvà la universitatea din Vien'a, unde asemenca escelà intre toti colegii sei, atâtu prin portarea s'a de modelu, câtu si priu progresulu aretatu in sciintiele teologice.

Dupa terminarea s. teologia, si anume in 10. Augustu 1845. se ordinà de preotu celibe. Functionà cá si cancelistu in officiu diiecsanu, dupa ace'a cá si capelanu in Macòu; dar' aici nu petrecú multu, deórece Episcopulu de atunci, Erdéli, cunoscându-i escelentele facultati lu-tramise éra la Vien'a, cá se faca doctoratulu din s. Teologia, ce'a ce a si facutu in cursu de 2¹/₂ ani éra cu celu mai stralucitu succesu.

Dupa ce s'a reintorsu dela Vien'a, a fostu aplicatu cá oficialu diiecsanu si cá profesor preparandiale. si cev'a mai tardiu cá secretariu episcopescu. In acésta calitate functionà pâna la 1855, cându apoi din considerare fačia de meritele câscigate prin labórea si cunoscintiele s'ale, la propunerea Episcopului fù denumitu de canonicu in Capitlulu episcopescu gr. catolicu din Oradea-mare.

In calitatea acést'a de Consiliariu episcopescu si cá Inspectoru de scóle diiecsanu continuà a lucrá cu unu zelu si mai mare spre binele si promovarea diiecssei de Oradea-mare. Aperá si ajutá cu consiliale s'ale parintiesci pre cei orfaní si miseri, pentru ace'a si lasà dupa sine o suvenire placuta si plina de recunoscintia; ér' prea bunulu D.-dieu lu-resplatí pentru tóte redicându-lu la o trépta si mai inalta.

Dupa mórtea primului Episcopu dela Gherl'a Alexi, in 5. Juliu 1865 acestu barbatu in frumsetiatu cu o sciéntia si eruditiune inalta si cu atatea virtuti stralucite fù denumitu de Episcopu alu teneri diiecsse de Gherl'a.

In acésta demnitate noua fù preconisatu in 25. septembrie a aceluia-si anu decatra Sanctitatea S'a Pontificele Piu alu IX; ér' in 3 Decembre apoi fù consacratu de Episcopulu de atunci alu Oradei mari Josifu Papp Szilágyi de Ilyéfalva. In 28. Januariu 1866, se intronisà in Scaunulu Episcopiei din Gherl'a inaintea Capitlului, a Vicariloru foranei, a protopopiloru si a clerului diiecsanu, reprezentatu prin deputatii sei.

Ajunsu in fruntea acestei diiecsse tenere si inca nu de plinu organizate, a trebuitu se lucre multu diu'a si nóptea. Spre scopulu acést'a cu voia tare si doru fierbinte de a face totu posibilulu pentru scump'a s'a baserica si iubit'a s'a turma, a si continuatu cu unu adeveratu zelu apostolicu visitatiunile canonice incepute de antecesorulu seu. In totu loculu, pre unde a potutu numai merge, a predicatu, si in tóte parochiele cá unu adeveratu apostolu a visitatu basericele si scólele, a indemnatu pre preoti la implenirea conscientiósa a chiemarei loru sublime, a luminatu si intaritu poporulu prin cuveutarile s'ale cele instructive si inaltiatórie de anima, fiendu si oratore escelente.

Abia 3 ani si 3 luni a statu in fruntea acestei diiecsse tenere si cu tóte acestea a contribuitu fórtu multu la promovarea si in florirea ei. Pentru-ca intre alte multe merite câscigate cá Episcopu alu Gherlei, cestui prea demnu Archiereu trebue se-i multiemimu: fondarea tipografiei diiecsane; esoperarea unei dotatiuni de 14.000 floreni la anu pentru seminariulu teologicu diiecsanu; aplacidarea subventiunei anuale de 10.000 floreni din fondulu religionaru pentru dotarea parochieloru din Selagiu. Mai departe totu sub intielépt'a s'a guvernare s'a pusu basa la infintierea unei scóle romane centrale in Gherl'a, esoperându pre sém'a acelei'a obligatiunile imprumutului nationale pâna la 20.000 floreni; a esoperatu subventiunea de 1000 fl. pentru scól'a romana gr. cat. din Lapusiulu Ungurescu; a esoperatu din Fondulu religionaru 17.224 floreni pentru edificarea — unei baserice in Simleulu Silvanei, precum si sala-

riulu capelanu in Simleu si augmentulu de 105 floreni la salariulu Vicariulu din Simleu. Mai incolo a esoperatu si unu postu de catechetu la institutul corectoriu din Gherl'a, dotatu cu unu salariu anualu de 920 floreni v. a. Dupa ace'a a organizatu administratiunea averilor basericesci si scolastice din diecesa si a edatu primulu schematismu diecesanu.

Totu acestui Episcopu de modelu avemu de a-i multiemi si esoperarea intrebuintiarei veniteloru intercalarie in suma de 16 161 floreni dati pentru augmentarea fondului vedurilor si orfanilor de preoti.

Din aceste si alte multe flori neperitorie se compune coron'a meriteloru si fapteloru s'ale depuse pre altariulu basericeii din dieces'a cea tenera a Gherlei in tempulu celu scurtu de 3 ani si 3 luni catu a fostu Conducatoriulu ei. Cumca cu cata prudentia pastorală si-a condusu turm'a s'a si cu ce zelu apostolicu si-a implenit misiunea de Archiereu, ne potemu convinge si din distinctiunile prea inalte, ce le-a primitu dela Sanctitatea S'a Summulu Pontifice Piu alu IX., care, in semnu de recunoscintia si pentru a-i da unu impulsu si mai mare de a pasi cu ace'a-si constantia pre calea inceputa, i-conferi la anulu 1868 titlulu de „Conte Romanu“ si 'lu numi de „Prelatu domesticu“ si „Asistente la Tronulu Pontificiu.“

Totu pentru meritele s'ale cascigate ca Episcopu alu Gherlei, acestu Archiereu erudit si activu, dupa mórtea Metropolitulu Siulutiu, in Sinodulu electoralu tîenutu in 11 Augustu 1868 in catedral'a din Blasiu, a fostu alesu de Metropolitu pentru Archidieces'a gr. cat. de Alb'a-Julia si Fagarasiu.

In acést'a demnitate noua venindu la Blasiu in 3 Aprile 1869, in 11 Aprile acelu-lui-asi anu, in presenti'a Episcopulu de Lugosiu Dr. Alesandru Dobra, ca delegatu Pontificiu, se si intronisà in baseric'a catedrala din Blasiu.

Totu in acestu anu apoi Maiestatea S'a Imperatulu si Regele nostru apostolicu Franciscu Josifu I. 'lu-denumi de Consilieriu intimu de statu.

Cu credentia neclatita in D.-diu si in venitoriulu basericeii si turmei s'ale, a ocupatu scaunulu metropolitanu, a luat asupr'a-si conducerea naiei lui incredintiate. Numai decatu a si inceputu a studia tote relatiunile

din Archidieces'a s'a. Ma, pentru ca se-si cascige informatiuni catu mai esacte, n'a pregetatu indata la inceputu, cu zelulu apostolicu innascutu Escelestiei S'ale, a face visitatiuni canonice mai antaiu in parochiele din giurulu resiedentiei metropolitane, er' dupa ace'a si in locuri mai departate. Cu tota ocaziunea si in speciale cu ocaziunea visitatiuniloru S'ale canonice a aretatu celu mai viu interesu faija de baserica si scola; prin invetiaturile s'ale a confirmatu in credentia pre cei debili, a ajutat pre cei miseri si a indemnatu la fapte de binefacere pre cei avuti, premergendu-le cu esemplu.

Indata dupa ocuparea Scaunulu metropolitanu a tîenutu si unu Sinodu diecesanu — ce nu se mai tîenuse acum de multu. Er' in Novembre 1869, la chiamarca Supremulu Pastoriu basericescu, a mersu la Rom'a spre a lua parte la Conciliulu ecumenicu celebratu in Vaticanu. Aci inca, ca in totu loculu, a representatu cu demnitate baseric'a nostra gr. catolica româna, prin ce apoi si-a eluptatu si o mai mare stima si recunoscintia nu numai inaintea credentiosiloru si connationaliloru sei, ci chiar si inaintea tuturoru parentiloru Conciliulu, precum si inaintea presei europene.

Dupa terminarea acestui conciliu, in 30 Juniu 1879. s'a reintorsu la resiedentia s'a, unde a continuatu cu unu zelu si mai mare oper'a inceputa, lucrându din'a si noptea singuru numai spre binele s. mame baserice si a scumpei nostre natiuni.

Escelestia S'a a inlocuitu intre altele si administratiunea diecesana cea atatu de primitiva pâna aci cu un'a prompta si mai correspundietoria temporiloru moderne.

A lucratu cu unu zelu neobositu pentru infflorirea scololoru nostre confesionale, ma potemu dice cumca istoria adeverata a scololoru nostre poporale se incepe numai sub Escelestia S'a prea bunulu nostru Metropolitu.

Spre scopulu acestu-a, adeca pentru regulara causeloru scolastice a tîenutu la anulu 1873 o adunare, la care au luat parte si mai multi barbati laici; dupa ace'a a facutu mai multe fonduri scolastice pentru scolele gr. catolice române de prin locuri mai espuse periculu; er' la fondulu scolasticu archidiecesanu a concursu cu 6000 floreni v. a.

In anul 1875. tîenù éra o adunare mixta in cause beneficii. — Ér' pentru organizarea deplina a provinciei metropolitane a convocat si tîenutu dóue Sinode provinciale, unul la anul 1872, ér' alu doilea la anul 1882.

Déca luamu in considerare meritoria tóte folósele, ce le-a adusu Escelenti'a S'a baserice si causei scolastice in genere, prin Sinódele si adunarile mentiuante, atunci cu totu dreptulu potemu díce si constatá pe deplinu, cumcá sub intielépt'a guvernare a acestui Prelatu románu inzestratu cu o sciintia profunda, voia tenera si anima buna, s'a inceputu epoc'a a trei'a a renascerei nóstre basericesci.

Éta ce díce Escelenti'a S'a in cuventarea S'a inaugurala tîenuta in 5 Maiu 1872 la deschiderea primului Sinodu provincialu:

„Cea de antaia di epocala a fostu díu'a de 5 Septembrie 1700, díu'a cea marétia, díu'a sacra a mantuirei produsa de Spiritulu Santu, in carea antenatii nostri in frunte cu preafericitulu Archi-Episcopu si Metropolitu Atanasiu I. primindu sant'a nnire cu Santulu Scaunu apostolicu alu Romei, s'a reintorsu in sinulu dulcei mame comune a s. baserice catolice, — dela carea numai vitregimea temporiloru i-a fostu instrainatú, cu seclii mai tardiu dupa asediarea in aceste tîenuturi departate de vetrele strabune.“

„Adou'a di epocala in viéti'a nóstra basericesca este díu'a de 28/16 Octobre 1855, cá díu'a reactivarei acestei Metropolie venerande, — carea reactivare o puse érasu in drepturile ei antice de autonomia deplina, cu unic'a dependentia dela S. Scaunu Apostolicu.“ s. a.

„Dar' díu'a a trei'a, care asemenea e chiamata se fia epocala, ce e díu'a de astadi cá díu'a incoarei Sinodului provincialu I., spre organizarea acestei Metropolii. Loru nu li s'a concesu, ci fú rezervatu noue, cá se ni se dé si noue ocaziune si tereanu de a ne implení si aci cu demnitate misiunea sublima, ce ni s'a facutu de a corespunde chiamarei nóstre sacre de dupa asceptarea comuna, ce ne privește din tóte partile si de a meritá de acésta institutiune sacra, singurul paladiu alu vietii nóstre spirituale.“ s. a.

Zelului si activitatii Prea santitului nostru Archiereu si Metropolitu actuale avemu se multiemimu si ace'a, ca astadi avemu coadu-

nati in Actele si Decretele primului Sinodu provincialu cei mai de frunte Artikli de credintia, — ce o-au marturisu si parintii nostri totu-de-a-un'a, — cá o norma precisata in modu sistematicu si dedusa cu aparatu scientificu; si ca totu unadata avemu Codice basericescu elucratu de dupa canónele, ce eráu in viétiá si in usu in Baseric'a greco-catolica primeva in carea Antenatii nostri si-au operatu mantuirea sufletelor.

Escelentiei S'ale Prea santitului nostru Metropolitu avemu se-i multiemimu asiadara, cá astadi noi preotii avemu unu Codice aprobatu de Auctoritatea basericesca-suprema, dupa care ne potemu conformá in tóte lucrarile nóstre pre terenulu vietii atátu private, cátu si publice basericesci.

Totu Escelenti'a S'a Prea Santitulu nostru Metropolitu actualu a conchiamatu si alu II-lea Sinodu provincialu la anul 1872, cu scopu de a continuá oper'a salutaria a regularei si organizarei Provinciei metropolitane. In acestu Conciliu s'au publicatu Actele si Decretele Sinodului provincialu primu; apoi intre altele s'a stabilitu: procedur'a observánda in causele matrimoniale si basericesci civile si criminale; apoi s'au discutatú mai multe cause, atátu cu referintia la cultur'a poporului, si la interesele vitale ale basericeei nóstre; s'au adusu statute referitorie la administrarea bunurilor basericesci si scolastice. Totu in 1882. s'a tîenutu si unu Sinodu Archi-diecesanu, in cause mai vértosu scolastice.

Afara de ace'a Escelenti'a S'a prea santitulu nostru Metropolitu actuale, cá unulu care a statu totu-de-a-un'a la culmea misiunii s'ale, nici cându n'a suferitu vre-unu amestecu strainu in administratiunea Provinciei s'ale, ci totu-de-a-un'a a remustratu cu barbaria in contr'a tuturor pretensiuniloru nedrepte, ce i s'au facutu. — Asemenea a lúatu parte si la mai multe desbateri dietali in cas'a de susu din diet'a Ungariei, aperandu si aci cá in totu locul cu resolutiune si demnitate baseric'a si poporulu nostru.

Éta pre scurtu ce a facutu si cumu a sciutu Archiereulu nostru erudit se ne apere caus'a nóstra si se suplenésca cu zelulu si prin activitatea s'a o lacuna multu sêmtita cu deosebire in aceste tempuri atátu de grele.

Dr. Joanu Vancea de Butes'a.

Astadi avemu Codice propriu, avemu inviatiunile celea mai de lipsa, si tóte acestea avemu se le multiemimu laboriosului si neobositului nostru Archiereu, la a carui'a initiativa si indemnu s'au facutu tóte acestea.

Mai departe sub auspiçieile si la impulsulu acestui Archiereu de modelu s'au tiparitu cu litere latine: Liturgiariulu, Apostoleriulu, Achatisteriulu s. a.; ma s'au luat mesurilé necesarie, conformu inviatiuniloru primite dela S. Seannu Apostolicu, pentru edarea cu litere latine si textu emendatu a toturoru cartiloru rituale, cari inca nu suntu edate cu litere latine

Sub acestu barbatu iubitoriu de sciintia s'au reorganisatu si provediutu dupa recentiele moderne Tipografi'a seminariala, procurandu-se o presa repede, o multime de litere de tote speciele, precum si masinariile necesarie pentru compactoria. Asia încátu potemu dice, cumcá astadi Tipografi'a seminariului gr. cat. din Blasiu, in ce'a ce privesce productele ei tipografice, intrece nu numai tipografiile romane din Ardealu, ci chiar' si pre celea straine.

Totu sub Escelenti'a S'a actualulu nostru Metropolitu s'a inceputu a se edá totu la cinci ani: „Schematismulu Clerului Archi-Diecesanu;“ dupa ace'a „Foi'a basericésca“ si „Foi'a scolastica.“

Totu la impulsulu si indemnulu acestui Pastoriu erudit, s'au edatu si tiparitu mai multe opuri teologice si càrti scolastice, pre cari tóte, in butulu multeloru s'ale ocupatiuni oficióse, le-a revediutu cu o pacientia rara si cu multa placere, ajutându pre auctori atátu spiritualminte cu parintiescile si intieplete s'ale consilia, câtu si materialmente, cá ast'felu se-i indemne la lucru si se le recompenseze ostenél'a.

Prin acést'a apoi de o parte a contribuitu Escelenti'a S'a Archi-Episcopulu si Metropolitulu nostru fórte multu la promovarea instructiunei preste totu, si a literaturii române in specia, — ér' de alta parte a prestatu tinerimeii române studióse dela tóte Institutele unu mare ajutoriu. De óre-ce, precându pâna aci abia eráu câte 2—3 manuale tiparite, ér' cele-alalte trebuiá se si-le scrie fiecare elevu seau se invetie din nesce manuale scrise pline de erori, — pre atunci astadi, ce'a ce cu bucuria trebue se consta-

tamu, in urm'a parintiesciloru mesuri, consilii si ajutórie spirituale si materiale a Preasantiei S'ale actualului Metropolitu si acésta lipsa multu sântita inca s'a suplenitu, tiparindu-se manuale de tóta speci'a pre spesele Tipografiei seminariiale si dându-se auctoriloru onorarie correspundietórie.

Mai departe totu Escelenti'a S'a a redicatu salariale profesoriloru dela 500 la 800 fl. v. a. si le-a sistemisatu.

Dupa ace'a din propri'a s'a casseta a cumperatu totu spre scopuri filantropice dominiulu dela Betlen-Sanniclausiu, a carui'a pretiu pâna astadi s'a urcatu la 85.000 fl. adeca optudieci si cinci de mii floreni v. a.

Afara de acestea, cá unu adevératu Parinte alu miseriloru in continuu ajuta si cresce in curtea s'a mai multi tineri, studenti miseri si dà ajutórie mai multoru univertitari români.

ÉR' pentru-cá clerulu ténereu se-si póta cu atátu mai bine implení sublim'a s'a chiamare esindu in vini'a Domnului a dispusu si demandatu, cá clerului teneru pre lângá studiile teologice se i-se propuna si cunoscintie din: „Medicin'a pastorală,“ „Dreptulu civilu,“ notiuni din „Pedagogia, Metodica si Didactica,“ precum si „Economia rurală“ (gradinaritul si stuparitul).

Totu sub Escelenti'a S'a actualulu Metropolitu s'a redicatu si alu treilea cursu pedagogicu si a dóu'a clasa de fetitie.

Mai departe s'a reactivatu si regulatu cunoscut'a si multu benefacatória Fondatiune de pane (facuta sub Episcopii de pia memoria Maioru si Bobu), carea s'a fostu subtrasu sub antecesorulu Escelentiei S'ale. Afara de ace'a, cá unu mare patronu alu scólei, voindu si dorindu din anima a imbunatatí câtu mai repede invetiamentulu poporalu, a facutu primulu pasiu pentru ajutorarea factoriloru mai necesari, a invetiatoriloru nostri, dispunendu cá de aci inainte se se impartasiésca si elevii Institutului preparandiale din beneficiulu de pâne. — Acestei dispuşetiuni generóse si prea intieplete a Escelentiei S'ale avemu se multiemimu si ace'a cá astadi scól'a nóstra primesce in fiecare anu invetiatori mai bine pregatiti si calificati.

Totu sub Escelenti'a S'a s'a renovatu castelulu metropolitanu, tóte casele capitularia, precum si baseric'a catedrala, carea s'au co-

loratu foarte frumosu. Dupa ace'a a ajutat cu sume considerabile mai multe biserici serace din Archi-Dieceasa; apoi s'a decisu, cá in venitoriu se nu se mai edifice nici o biserică in Archi-Dieceasa, pâna cându planulu impreuna cu preliminariulu de spese nu va fi aprobatu de Ordinariatulu metropolitanu.

Si in fine totu la indemnulu Escelentiei S'ale Preasantitulu nostru Metropolitu s'a mai adausu la Seminariulu teologicu inca o aripa in fruntea pietiei, carea servesce cá auditoriu pentru clerulu tenern.

Coron'a la tóte acestea inse a pusu-o prin fondarea Seminariulu pentru tenerimea studiósă dela gimnasiulu din Blasiu. — Escelenti'a S'a Prea bunulu nostru Archiereu, Metropolitu si Parinte de una parte petrunsu de acelu adeveru eternu si neresturnaveru, cumcà numai vèrtutea, faptele celea bune si nobile suntu neperitórie; ér' de alta parte voíndu si prin acést'a se ajute bisericeii si cusei române, in 5 Augustu 1883 a pusu fundamentu grandiosulu si multu impunatoriulu Institutu din fruntea pietiei din Blasiu, ce pórtă inscriptiunea:

JOANNES VANCEA METROPOLITA.

Scientiis et Pietati Juventutis Rom. Gr. Cath. 1884.

Acestu Seminaru multu doritu, acestu asilu binefacatoriu, a cóstatu 36000 fl. adeca trei-dieci si siése mii fl. v. a. cu ajustarea interna. Tóte s'au facutu din propri'a casseta a Escelentiei S'ale a marinimosulu nostru Metropolitu si Parinte.

Atátu edificiuulu in sine, câtu si arangiamèntulu internu potu servi de modelu, si decoréza piati'a cea spaçiosă a Blasiulu. (A se vedé pre pag. 84—85.)

Aici in acestu institutu, ce s'a deschisu in 1 Septembre 1884. afla adapostu si primescu o adeverata crescere preste 80 de teneri români, veniti din tóte partile tiei, pentru sum'a de 100 floreni v. a. solvindi in 2—4 rate. Dar' acestu Seminaru are inca destinatiunea nobila de a deveni cu tèmplu unu Asilu pentru studentii miseri si orfanii de profesori si preoti.

Cátu de binevenitu si multu asceptatu a fostu acestu Seminaru se vede si din numerulu concurentiloru din celea mai departe ângghiuri ale tiei, care in totu anulu incepèndu dela deschiderea lui chiar' de dóue ori

e asia de mare de cum potu fi primiti si incuarterati.

Prin acésta fapta marétiã Escelenti'a S'a Preasantitulu nostru Metropolitu actualu si-a implenitu de o parte o dorintia vechia si o lipsa de multu sèmtita; deórece in Blasiu mai multu, cá ori si unde se sènte mai tare lips'a de cuartire: ér' de alta parte prin edificarea acestui seminaru pentru junimea studiósă, si-a redicatu si unu monument eternu, neperitoriu in animele filorú sei, cari totu de-a-un'a cu pietate 'si-voru aduce aminte in tóte rogatiunile lorú, de acestu mare binefacatoriu alu lorú si-voru pastrá cu scumpetate numele si binecuventá memori'a din generatiune in generatiune.

Puçinu dupa terminarea si deschiderea acestui seminaru multu doritu, Escelenti'a S'a Prea bunulu nostru Parinte, in Maiu 1885, a pusu fundamentu si a edificatu si alu doilea monumentu nu mai puçinu necesariu cá Seminariulu tenerimei studiósë. Si acést'a este: Institutulu preparandiale si scólele normale din Blasiu.

Acestu institutu inca s'a facutu cea mai mare parte pre spesele Escelentiei S'ale, sacrificându éra din propri'a S'a casseta 10.000 fl. adeca diece mii floreni v. a.

Prin redicarea acestui Institutu inca s'a implenitu o lipsa multu sèmtita, inca dela infintiarea preparandiei din Blasiu. In anulu 1885 inse la indemnulu si din marinimositatea Escelentiei S'ale Preasantitulu nostru Archi-Episcopu si Metropolitu Dr. Joanu Vancea de Butés'a, si institutu preparandiale, carele pâna aici érá ambulantu si aruncatu din unu edificiu intru altulu, si-a capetatu o localitate stabila si correspundietória in tóta privinti'a.

Totu unadata prin acestu edificiu s'a completatu sirulu edificielorú din partea resaritèna a pietiei Blasiulu, ce'ace î-i dà o infaçisare maiestetica. Toti caletorii si strainii chiar' afirma, cumca in Austro-Ungari'a intréga nicairi nu esista o localitate inca, unde tóte institutele de invetiamèntu se fia astufeliu concentrate cum suntu in Blasiu.

Éra in anulu trecutu 1886. Escelenti'a S'a un'a cu toti Illustrii Episcopi sufragani a caletoritu la Rom'a, la Santulu Scaunu Apostolicu in cause publico-elesiastice de ale Provinciei nóstre basericesci.

Acestea suntu pre scurtu faptele, meritele, vîrtutile; aceste suntu florile celea eterne si nevescitorie, din cari se compune pâna in presinte coron'a guvernarei intie-lepte a Escelentiei s'ale Preasantitului si Preluminatului nostru Archi-Episcopu si Metropolitanu Dr. Joanu Vancea de Butés'a.

Multu bine a facutu acestu Archiereu activu si zelosu s. baserice si gîntei s'ale prea iubite, decându ocupa cu deplina demnitate Scaunulu Provinciei metropolitane gr. catolice de Alb'a-Julia si Fagarasiu!

Deci se rogamu cu totii pre prea bunulu D.-diu, cá se-i lungésca firulu vietii, se-lu tiéna in midinoculu nostru inca multi, multi si fericiti ani, pentru cá ast'felu se-si póta realisá tóte dorintiele S'ale cele nobile, ce le are fačia de baserica, de credintiosii sei si fačia de poporulu seu multu iubit.

Joanu F. Negrutiu
profesoru.

Strad'a Carmen Sylva.

— ROMANU. —

(Urmare.)

VII.

Inelulu.

Alei'a din Ténipesci, desí făcuta de nisce prinsonieri francesi pre la anulu 1812, nu erá si nu este de nici unu sícu.

Trei síruri de castani selbatici, síruri cáme de vre-o cinci-dieci pâna in siese-dieci de metrii de lungi, lasându intre sene câte unu drumu cáme de vre-o cinci metrii largime, — de-o parte zidurile orasiului, de alta parte o ingraditura cu zabrele taiate din grosu, éta pe scurtu tóta intocmirea acestei aleie.

Cáme pre la midinoculu ei lipitu de zidulu orasiului erá, pre tîmpulu de care vorbimu, unu pavilonu destinatu pentru musicantii orasiului, care pe fie-care septemána odata desfatá publiculu Ténipenescu cu melodiile lor.

Aceste concerte gratuite eráu cercetate de aprópe intregulu orasiu, dar' mai cu séma de acele dómne si domnisióre, care aveáu câte o rochia, séu mantila séu pèlaria nóua si voiáu se le arete lumii, căci de, — la ce ar' fi fostu bune tóte aceste podóbe, déca nu le-ar' fi potutu produce in publicu.

Catincuti'a erá un'a din cele mai calduróse amatóre ale acestei preumblari, deci cum se in-

tórsè dela vía se grabí a cercetá primulu concertu séu „musica“ de pre promenada, cum se esprimáu Ténipescenii.

Traianu nu cercetá nici decum bucurosu aceste preumblari, dar' de óre-ce doriá o întâlnire cu Corali'a si n'aveá inca curagiu a se introduce in famili'a ei, nu lipsiá nici-odata dela music'a de pre promenada.

Fusesè de trei, de patru ori si, — inca nu se întâlnise cu adorat'a s'a, acum in fine vedíu pre Catincuti'a si presupuse, cá si verisiór'a acesteia trebuia se fia acolo.

Se insielase, căci Corali'a nu venise pre aleia.

Traianu dintru inceputu nu abordase pre Catincuti'a, care se preumblá cu frate-seu Costica, rezervându-si a se alaturá mai bine lângá Corali'a. Dara dupa ce se convinse, cá ast'a nu erá presenta, 'si luá anim'a in dinti si mersè la Catincuti'a.

„Ce bine ti-a priitu aerulu dela tíera,“ disè elu, „amu auditu cá a-ti fostu la vía!“

„Da!“ făcù Catincuti'a pre scurtu.

Erá superata pentru cá Traianu venisè asiá de târdíu la ea si pentru cá sîntíse adeverulu.

„Te felicitezu d.-le Mistrelu,“ incepù cocón'a Zmarand'a mam'a Catincutiei.

„La ce?“ întrebà Traianu miratu.

„La postulu dela banca,“ respunsè cocón'a.

„Ah, da, bine dîci,“ făcù Traianu.

„Ce dóra nu-ti place,“ întrebà Catincuti'a ne mai puténdu-se rábdá in tacere.

„Ba dá,“ se grabí Traianu a respunde, „cum se nu-mi placa de óre-ce senguru mi-am alesu acestu postu.“

„Pentru cá se remái in Ténipesci?“

„Negresitu, s'ar' fi potutu se plecu, dupa ce ti-am făcutu cunoscenti'a?“

„A mea séu a Coraliei?“

„Si a d.-t'ale si a domnisiórei Corali'a.“

„Scí cá verisiór'a mea este cá si logodita?“

„Verisiór'a d.-t'ale, care?“ disè Traianu cu unu zimbetu forsatu.

„Care alt'a, decátu Corali'a!“

„Domnisiór'a Coralia...“ repetà Traianu.

„Nu-i asiá cá-ti pare reu...“

„Cé secrete ai cu domnulu Traianu de v'atí apucatu se sioptiti?“ întrebà cocón'a Zmarand'a.

„Nici unu secretu, i-am spusu numai d.-lui Mistrelu, cá verisiór'a Corali'a este cá si logodita.“

„Cu cine?“ făcù cocón'a Zmaranda.

„D.-t'a cá matusia nu scí nimicu,“ întrebà Traianu si se vedeá cá acésta impregiurare i procurá óre-care bucuria.

„Dar' nu scí mama, domnulu Furculici dela Ploiesci.“

„Bine dîci!“ afirmà cocón'a Zmarand'a, „mie mi se pareá inse cá lui i placeá mai multu de tine.“

„Se póte, dar' i placeá si de Corali'a.“

„Da, asiá se pare.“

„Siguru este inse cá Corali'a s'a amoresatu.“

„De Furculici...“ făcù cocón'a Zmarand'a mirata.

Traianu care urmarise acestu dialogu cu o nelinise crescûnda i-si luâ sêm'a dîcûndu-si:

„Voiesce se me ratacésca „negenat'a.“

„Nu tocmai de persón'a lui s'a amorisatu Corali'a,“ reluâ Catincuti'a, „ci de mostile lui.“

„Ce-i dreptu, n'are gustu reu,“ adause cocón'a Zmarand'a. „Eu in loculu teu nu l'asiu lasá Coraliei . . . Cumnat'a Zamfir'a mam'a Coraliei este mai fericita decâtu mine.“

Acum veni si Costica, care intru ace'a se preumblase cu nisce amici si aduse cu sêne pre Nicolae Bard'a.

Credeá cá i face in necasu lui Traianu, pre care nu-lu mai poteá suferi „de cându i luase postulu“ dupa cum se exprimá elu, si despre care presupuneá cá curtéza pre sora-s'a, totu asemenea cá si Nicolae.

Cum vediu Catincuti'a pre acest'a 'lu intrebâ:

„Te-ai întêlnitu cu Corali'a de cându ne-am intorsa dela viaa?“

Totu-odata 'i făcû semnu cu ochii pe furislu.

Nicolae intielegêndu acestu semnu dîsê: „da.“

Traianu surprinsese acelu semnu si vediêndu cá Catincuti'a voiesce se-lu traga pre sfóra dîsê pre scurtu.

„Pardonu, vedu colea unu domnu càru'i'a trebue se-i vorbescu la momentu. Ve salutu,“ si cu ast'a plecâ.

„Cându te-i întêlni cu Corali'a,“ strigâ Catincuti'a dupa elu, „se te uiti la mân'a ei si vei vedeá unu inelu de logodna.“

Traianu se făcû cá nici nu aude, dar' totusi se ingalbiu.

„Ce-'su nebuniile astea intrebâ cocón'a Zmarand'a.

Catincuti'a nu respunse nimicu, lacremile o inecasera, asiá de multu o atinsese departarea cea fâra de veste a lui Traianu.

Nicolae Barda observâ starea de mâchnire in care ajunsese Catincuti'a, si explicându-si-o pe dosu se grabi a dîce:

„N'am vediutu pre d.-siór'a Corali'a, dar' am crediutu cá mi-ai făcûtu semnu din ochi se dîcu „da.“

„Eu nu ti-am făcûtu nici unu semnu,“ se resti Catincuti'a càtra elu, buna bucurósa cá 'si gasise pre cinev'a asupr'a càru'i'a se si verse necasulu.

Traianu 'si făcuse de vorba cu unu trecatoriu, dar' nu se indurá a plecá de pre aleia. Sperá cá dór' totu va mai vedeá pre Corali'a.

Lumea veniá inca mereu, càci music'a totu mai cântá, dar' in momentulu in care se sfêrsi ultimulu marsiu se dusera nu numai musicantii ci si preumblatorii toti síru gramada.

Traianu pierdû speranti'a de-a mai vedeá pre Corali'a. —

Inserase.

Cocón'a Zmarand'a si cu Catincuti'a insoçite de Nicolae si de Costica se redicara de pre banc'a pre care siedusera si apucara drumulu spre casa.

„Amiculu Familiei“ Anulu XI. Nr. 6. 1887.

Cându trecura pe dinaintea lui Traianu, Catincuti'a tocmai intrebá pre muma-s'a:

„Nu mergemu pe la matusi'a Zamfira, cá se vedemu de ce n'a venitu si Corali'a la preumblare?“

„Óre din adinsu se fi vorbitu asiá de tare cá se o audu?“ se intrebâ Traianu. „Dar' ce scopu se fi avutu cu ast'a. Póte a voitu se me indemne cá se mergu cu ele. Dar' inca nu mi-am făcûtu visit'a la dómn'a Zamfir'a Moleanu si nici n'am s'o facu, pâna ce nu me voiu intielege mai ântâiu cu Corali'a. Trebue se o întêlnescu pre undev'a si se-i vorbescu.“

Cu aceste gânduri, vrêndu nevrêndu urmarise din departare pre cocón'a Zmarand'a si pre Catincuti'a si vediu cá in adeveru disparura in curtea caseloru unde siedea adorat'a s'a Corali'a.

„O se-ti para reu cá n'ai venitu si tu la aleia,“ dîsê Catincuti'a càtra Corali'a cum intrâ la dîns'a.

„De ce?“ intrebâ acést'a inrosindu-se fâra de voia.

„Te-ai fi întêlnitu cu elu,“ reluâ Catincuti'a.

Corali'a erá uimita. Verisióra-s'a pâna acum i vorbise de Traianu cá de unulu de care erá sigura, acum inse pareá fórte gelósa de dîns'a.

„N'am potutu merge la musica,“ ingânâ deci fâra a reflectá la observarea cea din urma a Catincutiei, „câci avemu se ispravimu o rochia.“

„Dar' — pâna ve-ti aprinde lamp'a, vina puçinu se ne punemu in feréstra,“ reluâ Catincuti'a.

Corali'a intielese indata cá elu trebue se umble prin apropiere. Déca ar' fi fostu singura negresítu ar' fi alergatu la geamu cá se-lu póta vedeá, dar' asiá cu Catincuti'a . . . par'ca 'i paré o profanare a sêm̃tieminteloru s'ale celoru mai sacre.

„Haide, lu fi prósta,“ facû negenat'a si apucá pre verisióra-s'a de mâna cá s'o traga la feréstra.

Dar' in momentulu in care i prinsê mân'a scóse unu tiêpetu petrundiatoriu.

„Ce ai patítu?“ o intrebâ Corali'a.

„Dracu se iá, Dómne érta-me!“ replicâ Catincuti'a, „ce inelu prostu porti si tu, m'am sgariatu de petrele lui, intórce-lu cu pétr'a in josu, apoi dà-mi mân'a si vina la feréstra.“

Corali'a erá asiá de preocupata de gândulu lui Traianu, încâtu nici nu observâ, cá erá o prostie din partea Catincutiei a cere se-si întórca inelulu cu pétr'a in palma pentru cá se nu se mai sgârie cu elu, càci tocmai atunci mân'a straina ar' fi venitu in mai aprópe atingere cu coltiurile petreloru, si nici pe departe nu se gândi cá Catincuti'a urmariá o stratagama perfida cu acésta provocare.

Cá si maşinalminte întórse inelulu si-si lasá mân'a in voi'a Catincutiei, care i-o luâ si o trase la geamu.

Traianu in adeveru tocmai trecû pre dinaintea ferestrei.

Catinc'a, fâra a scapá mân'a Coraliei, ba tocmai din contra, tiênêndu-o ast'felu încâtu Traianu potû vedé inelulu, dîse càtra Corali'a care voiá se se retraga:

„Stai aici, nu-lu vedi că trece . . . ori vrei se-lu superi.“

Traianu vediuse in adeveru acea veriga fatala, care i-se paré că si unu inelu de logodna si acésta vedere 'lu tulburase atâtu de multu, încâtu remasese cu privirea atîntita la fete.

Corali'a vediundu-lu că-i incremenitu, 'si smulse mân'a din a Catincutiei si se retrase.

„L'ai superatu!“ dîsè Catinc'a rîdiendu că o nebuna.

Se bucurá, căci i isbutise planulu.

Traianu erá in adeveru superatu, ba mîh-nitu chiar'.

„Bine-mi este,“ 'si dîsè elu plecându de-acolo, „eu unu omu in tóta firea se prindu de-o-data o slabitiune atâtu de mare pentru o fetitia încâtu se renuntiu la visurile mele cele mai stralucite, se me tîrescu in prafu dinaintea unu detestatu ovreu, ba a me umilí pîna intru atât'a, încâtu sub nisce preteste copilaresci se-mi retragu scump'a mea novela, numai si numai că se nu superu pre acelu ovreu se nu-mi pierdu care cumv'a postulu meu dela banca!“

„Ce feliu de postu Dómnè Domnedieule,“ continuá elu din ce in ce totu mai amarítu, „o góla batjocura, o functiune de cea mai mare responsabilitate, parasita de antecesorulu meu in cea mai cumplita disordine . . . dar' ce dîcu disordine . . .“

„Si pentru ce aste tóte,“ reluá elu crâșnindu fiorosu dintii, „pentru că se ajungu obiectulu de batjocura a unei Catincutiei si a . . .“

Nu sfîrsí, n'ave curagiulu a-si infîge pum-nalulu in ran'a s'a cea sîngerata.

„Dar' de-aici de-adreptulu me ducu la re-dactoru si-i dáu voie că se începá cu publicarea novelei, fîra acele schimbári, pre care voiámu se le introducu că se crutiú susceptibilitatea ovreului. Mînie inse la banca . . .“

Dar' se parasimu acumu pre bietulu Traianu, căci se afla in o stare a cărei descriere amenun-títa nu ar' fi nici-decum placuta. 'Lu vomu regási cev'a mai liniscitu, inse lucrându totu sub impresiunea stratagemei executate cu atâtu succesu de Catincuti'a in contr'a lui.

(Va urmá.)

TEOCHAR ALEXI.

Elu te-a uitatu! . . . .

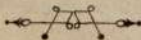
Elu te-a uitatu! sioptesce-mí dumbrav'a inverdita
Si riulu ce traversa in blândulu seu murmuru.

Elu te-a uitatu!, 'mi striga sîmtirea mea ranita,
A vîntului suflare si-alu ceriului azuru.

Elu te-a uitatu! 'mi dice a serei dulce bóre,
Si anim'a t'a mórta si ceriulu instelatu!

Elu te-a uitatu! sioptesce-mi si paserea ce móre . . .
Si trist'a-'mi cugetare 'mi dice: te-a uitatu!!!

Paulin'a C. Z. Rovinaru.

OPER'A UNUI OMU DE BINE

— NOVELA ORIGINALA. —

(Fine.)

De multe ori ratacescu prin padure afec-tându de ochiulu celu petrundiatoriu alu mamei că sum pentru venatóre insoçitu de câinii mei favoriti.

Adi amlându încóce si incolo fîra scopu, pre-cându câinii alergáu latrându, 'mi radiemase-mi pușc'a de unu copaciu batrânu si spriginindu-mi capulu de mîni cugetám; ascultám cîntecele pase-riloru, murmurulu unu micu pèrèuasiu ce se rostogoliá linu priutre petrii cotindu prin tufisiuri. Mugetele vitelor ce se audieáu la óre care departare de mine, si canteculu din cavalu alu unor baietiandri.

De odata o catielusia mica si alba sári asu-pra-mi esprimându bucuri'a cea mai nebuna. — O recunoscuí. — Erá favorit'a Matildei. O mîngaiái, o intrebái de stapèna-s'a inse cum ea nu-mi poteá respunde decâtu sarindu si schîncindu de bucuria. In asta expansiune a inteligentului animalu, 'mi aruncái privirile pre o cósta din faci'a mea si re-cunoscuí in dóue persóne, ce se apropiáu, pre Ma-tild'a si servitóri'a ei. Ea erá imbracata intr'o rochia albastra fôrte simpla, dar' minunatu de ele-ganta, pe capu aveá o pelaria de paie acoperita de unu lungu vèlu albu. Cum o zartí, sîmtíi o óre-care bucuria interióra, 'mi luái pușc'a si me grabíi a o intimpia.

O salutái, — ea 'mi parú trista dar' totu amabila; 'mi multumí la intrebarile ce-i faciú asupr'a sanetatii si-mi dîsè cu unu usuru suspinu:

— Ce bine sciti d.-vóstra a ve amusá! . . .

— Me amusám?! . . . Da . . . intr'adeveru, afectái eu, nevoindu a me face că intielegu alu-siunea . . . Neavéndu ce face aici la tíera 'mi trebué celu puçinu unu micu exercitiu.

— Oh! si eu am inceputu a suferí de urftu! . . .

— Urftu!? . . . De alu cui urftu suferi, me rogu . . .

— De urftulu nimenui, respunsè ea atinsa, pentru toti aici am simpatíi egale . . . Vedu inse că retragerea mea aicea maresce melancoli'a . . . suferinti'a mea, si . . . asiu voi se plecu . . .

— Se pleci!? . . . Te-ai gînditu puçinu la ace'a ce ai se faci . . .

— Da, m'am gînditu prea multu; credu că nu comitu nici unu reu cu acést'a.

O privii afectuosu.

— Nu o se aibi nici unu regretu plecându din aceste poetice locuri?

Ea tacú.

Siedurâmu pre unu covoru de iarba si re-maserâmu uimiti câteva momente. — Erám rapitu de frumseti'a, de aerulu ei suferitoriu. O priviám cu o nespusa tandretia.

— Fericescu intemplantia care a facutu se te gasescu aici d.-le Victore, intrerupse ea, pentru a-ti esprimá dorerea pentru departarea mea de aici si pentru a-ti multumí de sacrificiele ce ai

facutu pentru salvarea mea . . . M'ai facutu se traescu demnu . . . independenta . . . M'ai facutu se cunoscun menirea pentru care fusese nascuta pre lume . . . Omulu nu se pôte increde indestulu de fericitu decâtu numai atunci cându a lucratu pentru fericirea semeniloru sei . . .

— Da, acést'a fericire ar' existá cându ea ar' fi relativa . . .

— Nu te intielegu . . .

— De esemplu asiu fi fericitu — cum 'ti place se dici acést'a . . . cându din acést'a fericire a altor'a m'asiu poté intr'adeveru fericí eu . . .

— Cum! dise ea surprinsa, atunci d.-ta binefacutoriulu meu esti nefericitu din caus'a mea..? Adeca prin oper'a ce ai facutu ai lucratu fâra nice o despagubire morala pentru d.-t'a . . .

— Da, fâra nice o despagubire reciproca a animei . . .

Ea tacu . . . Eu remasêi pre gânduri . . .

— O nu crede! reluâ ea cu animatiune; anim'a mea 'ti pórta o recunoscintia ce nimicu nu o ar' poté petá.

— Nu credu indestula compensatiune prin acést'a, obiectái eu.

Ea me priví mirata.

— Da, Matildo, f-i dîsêi eu ficsându-o cu afectiune si luând-i mânilu, ceru dela d.-ta a me face fericitu; cá fericirea mea si a d.-tale se fia completa ceru se fii soçi'a mea . . .

— Soçi'a d.-tale! . . . Ce dici! esclamá Matild'a ametíta de acést'a neprevédinta dorintia a mea.

Lacrimi de fericire navalíau in ochii ei.

— Nu te teme Matildo, acést'a a fostu visulu meu in-totu-de-a-una . . . Ace'a intriganta femeia credeá cá te va poté nimici in ochii mei . . . o, dar' tu ai fostu studiata de judecat'a si anim'a mea in lungulu atâtoru ani de cându te-am luat sub protectiunea mea . . . Abia adi am potutu aflá dela mam'a Catinca cele ce s'au petrecutu in socotêla nâstra . . . Am sêmțitu o mare' dorere . . . M'am decisu a repará totulu . . . si a te resbuná contr'a acelei'a ce te-a facutu se suferi atâtu . . . Adi sum absolutu stapênu pre vointi'a mea.

Eu f-i vorbîi multu. — Matild'a plangeá mereu.

— De câtu-va tîmpu am intielesu cá me iubesci si am convinctiunea cá pôte acést'a suferintia ce ai am causatu-o eu . . . Ce dici . . . ? Nu am gâcitu . . . ? Nu aprobi gândulu meu . . . ?

Me ascultá intr'o mare turburare . . .

— Se ne iubimu fâra téma precum ne-amu iubitú cá copii si se ne stimâmu precum ne-amu stimatu de cându suntemu amici.

— Oh! dar' mam'a d.-tale Victore . . .

— Mam'a? Ea e o femeia nepretiuita . . .

I-am descoperitu totulu si ea, care cunósce intentiunile mele, m'a aprobatu . . . Aide acumu in braçiele s'ale . . . Aidemu Matild'a mea, f-i dîseiu eu sustiéndu-o cáci fiendu debila si atâtu de emotionata se sêmțíá aprópe sfersita, precum amu traitu pâna acum D.-diu voiesce se fimu ast-feliu in eternitate.

* * *

In scurtu tîmpu Matild'a devení soçi'a lui Victoru. Distractiuni, preumblari, ingrigirile de aprópe ale familiei soçiiului ei care acum devenisê a s'a, amorulu lui tamaduf reulu ce topíá sufletulu seu in tacere . . . Ea fû unu idealu de soçiá . . . unu idealu de femeia; Rolulu ei erá insemnatu acum, cáci ea i-i cunosceá importanti'a. Sub directiunea soçiiului ei inteligentu si seriosu inim'a si cugetulu seu eráu numai pentru fapte caritabile, pentru scopuri maretie . . . Acum cându aveá unu aperatoriu care puneá inim'a si mijlócele s'ale la dispositi'a acestei femei iubitóre a omenirei, cáci devotata principiiloru s'ale ele devenisera acum o realitate sublima.

Intr'o dî i-se raportá cá o femeia, o mama orba tîresce in miserabil'a ei viétia o copila pre strade. Cerú cá acele fientie se fia aduse in-aintea ei. Judecându positiunea lorú . . . amintindu-si nefericirile ei . . . fidela scopului umanitaru ce aveá luâ pre aceste femei sub protectiunea s'a — facându la rondulu ei din ace'a copila unu idealu alu seu precum si ea fusese oper'a acelu omu de bine, care acum erá soçiulu ei. —

* * *

Acést'a orba si copil'a despre care mentionái suntu acelea ce acum siese-spre-diece ani au mișcatu adêncu sufletulu meu prin istorisirile ce amu descrisu . . . . . Speru cá in anim'a ori cărei nobile femei Matild'a va gast unu echou de admirare si emulatiune.

PAULIN'A C. Z. ROVINARU.

CALETORIA IMPREGIURULU PAMENTULUI in optu-dieci de díle.

Piesa de spectaculu cu cântece, dantiuri, evolutiuni si intrári, in 5 parti si 15 tablouru.

De A. d'Ennery si Jules Verne.

Tabloulu 3.

Veduv'a Ragealei.

Scen'a 5-a.

Cei dinainte, Proto-brahmanulu, Gardieni, Purtatori de tortie, Brahmani, apoi Aond'a, Nakahira.

(Localitatea se iluminéza de tortie.)

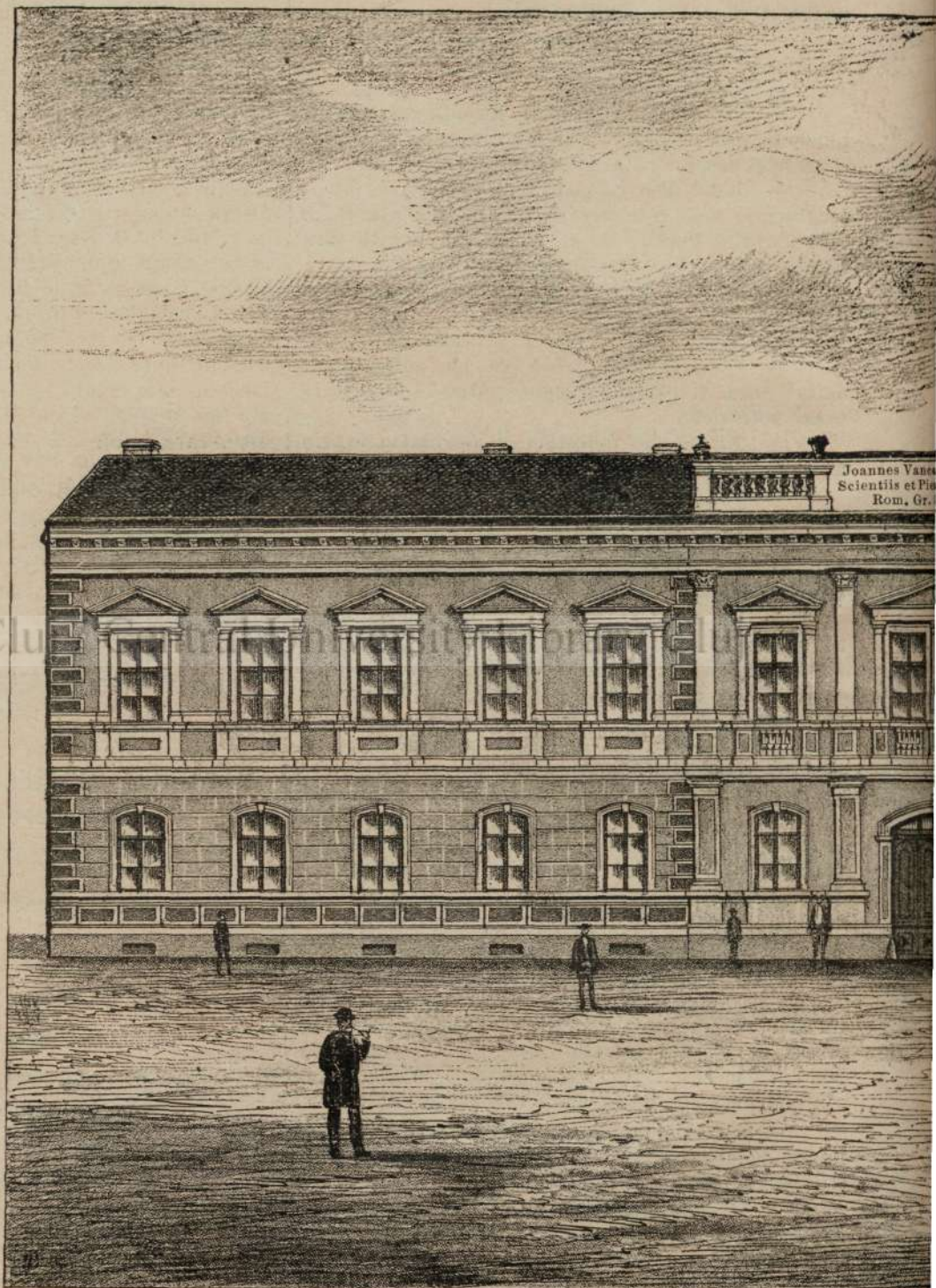
Proto-Brahm. (ordona cátra ai sei): Ocupat tóte esirile!

Passep. (la o parte): Ce vréu ómenii ástia?

Proto-Brahm. (Pasiesce inainte, cátra Parsu): Inainte cu o óra s'au refugiatu aici in tiênutulu acést'a dóue femei, — in un'a din ele a fostu recunoscuta veduv'a Ragealei, — déca 'ti este viétia scumpa, atunci spune unde suntu?

Parsulu: Nu sciu prea-sfinte Proto-Brahm

Proto-Brahm.: Minti! (cátra gardieni) Visitati cu deameruntulu Bungalowulu!

CONVICTULU TENERIMEI ROMANE G
(Vedi Biografi'a Esc. S'ale

Metropolita
Blasiu
Cath. 1884.

rary Cluj

GRECO-CATOLICE STUDIÓSE IN BLASIU.
(Dr. Joanu Vancea de Butés'a.)

Passep. (la o parte): Precum mi se pare, Proto-Brahmanulu ăst'a nu scie de gluma.

Proto-Brahm. (rogându-se către diei): Siva¹⁾ și Visnu²⁾! Protegiați sfintele noastre datine și nu lasați jertfele se scape! (Gardienii aduc pre Aond'a și pre Nakahira în fața scenei, Pr.-Brahmanulu vedindu-le) Ea este! Aonda! (cătra diei) Multiamita voue, bunilor diei!

Aonda (ingenunche înaintea Proto-Brahmanului): Fia-ti mila!

Proto-Brahm.: Princesa! Cunosci aspr'a lege a templului, trebuie se mori!

Fogg (în parte): Sărmaua femeia!

Passep. (la o parte): Cu ce liuisce sufleteasca omăra bețrânulu ômenii!

Aonda (redicându-se către Proto-Brahm.): Legea, care me condamna la mărte prin focu, e cruda și criminala! Pre acestu Ragea, de care jun'a mea fiutia mi-a fostu înlantiuita cu forti'a, abia l'am cunoscutu. — Nu vreau se moru!

Proto-Brahm.: Zadarnica e opunerea t'a! Inca înainte de-a se crepă de dîua, cenus'a t'a se va maritá din nou cu cenus'a înaltiatului reposatu!

Passep. (la o parte): Frumôsa nupta!

(Brahmanii apuca pre Aonda.)

Aonda (smâncindu-se): Lasati-me! Lasati-me!

Nakahira (desperata, către Aonda): Aonda! Scumpa amica!

Proto-Brahm. (cătra Brahmani): Despartiti-le! (cătra Nakahira amenințându-o): Tu, tu care i-ai favorisatu fug'a tremura de tén'a resbunarei mele! (cătra gardieni aretându pre Nakahira): Duceti-o de aici!

Aonda: Stati! (cătra Pr.-Brahman): Numai inca unu cuvântu!

Proto-Brahm.: Vorbesce princesa!

Aonda: Vedu bine, că nu mai este scapare pentru mine, viét'a 'mi este în manile vóstre. Hei bine, dati Nakahirei libertate, dispuneti se fia condusa pentru sigurant'a ei, pâna la insulele malaieze și ve promitu că barbarului vostru fanatismu i-i voiu pregatí celu mai mare triumfu și înaintea întregului poporu me voiu sui pre rugu cu zimbetulu pre buze și cu capulu redicatu!

Proto-Brahm.: Mi juri că vei face asia, Aonda?

Aonda: Juru!

Proto-Brahm. (cătra gardieni): Dati sclavei libertatea!

Nakahira (cătra Aonda): Nu, nu me respinge dela tene, lasa-me se moru alaturi cu tine!

Aonda: Întórce-te îndereptu la poporulu teu, domnesce în pace și adu-ti aminte de mine! (Se îmbrăcișéza amendôue.)

Fogg (în parte): Ce suflete nobile!

Proto-Brahm. (cătra gardieni aretandu pre Nakahira): Duceti-o de aici!

Nakahira (ducându-o gardienii): Remasu bunu, Aonda! Remasu bunu! (Esu.)

Aonda (strigându în urm'a Nakahirei): Adu-ti aminte de mine! (cătra Brahmani) Și acum, suntu gata și eu! (Ese cu Brahmanii și cu gardienii.)

Fogg (cătra servitoriulu seu): Passepartout, trebuie se scăpamu pre acésta nenorocita!

Passep. (cu bucuria): Da, inse cum?

Fogg: Ast'a vomu gasi-o noi.

Passep. (dupa-ce s'a gânditu, repede): Am gasitu!

Fogg: Înainte numai!

Archibald (ironicu către Fogg): Hei, esti și curajosu pre lânga altele?!

Fogg (cătra Archib.): Îndata ce voiu avé tîmpu, î-ti voiu dovedi diu nou!

(Esu toti.)

(Cortin'a cade)

Tabloulu 4.

Pre rugu.

(Necropolea, cimiteriulu Ragealei, locu deschis plantatu cu pinioli, pre care se redica mormintele principilor indiani în cele mai felicitate forme ale arhitecturii indiane. Mausolele!) formédia unu feliu de cetate a mortiloru, Scen'a e libera în fația, ér' în stâng'a și în drépt'a încungiurata de arbori înalti. Lun'a luminédia. Unu catafalcu maretiu, înaintea lui rugulu, pre care zace cadavrulu Ragealei îmbracatu în purpura. Impregiurulu lui stáu de straje gardieni grupuri de poporu tabaritu juru impregiuru și dormind.)

Choru (cânta în dosulu scenei încetu și monotonu):

Tu, care ne dâi viétia, Brahma!

Tu, care-ti iubesci fi, Siva!

Tu, care cuprindi întreg'a lume, Visnu!

Si ne-ai aretatu porunc'a t'a, privesce!

Privesce-ne aci în pulbere implorându-te!

Du-o la tine în grat'ia t'a!

Rali! Rali!

Dieitia a mortii! Iá-o!

Dieitia a iubirii! Intaresce-o!

Privesce! Visno! Siva! Brahma!

(Lun'a se ascunde dupa noru.)

Scen'a I.

Fogg, Archibald, Passepartout (intrându înaintéza în fația scenei.)

Fogg (cu voce jumetate tare): Éta rugulu! A fostu cu nepotintia se petrundemu pâna la pagod'a, în care e închisa serman'a jertfa.

Passep.: Afurisitii de misiei pândescu cá tigrii, — au impușcatu dupa noi!

Archib.: Se nu ne fi favorisatu nóptea cu întunereculu ei, nu le-amu fi scapatu din mâni.

Fogg (mâchnitu): De ce ai și venitu dupa noi, domnule?!

Archib.: Pentru-câ asiá mi-a placutu domnule!

Fogg: Cându unu gardianu a vrutu se me lovésca, l'ai îmbrâncitu d'îndereptu și ai fostu cu acésta ocașiune ranitu.

Archib.: Naturalu, nu vréu se fii omorítu aci, pentru-câ prin acést'a asiú fi eu lipsitu de placerea de a-ti stiuge lumin'a vietii.

Passep. (la o parte): În adeveru, e prea amicalu omulu!

¹⁾ Dieu indianu. ²⁾ Idem.

¹⁾ Mormintele.

Archib.: Dar' vomu vorbî alta-data despre acést'a. Acum mi se pare că e timpul supremă se o luăm la sanetós'a de aici! Nu mai ai nici o speranția de-a liberá pre Aond'a!

Fogg: Se póte, — cu tóte astea eu remânú aci, pentru-cá dupa ceremonia se-mi iáu in primire elefantulu indianului.

Archib.: Aici?

Fogg: Negresítu, póte că in tempulu acest'a totu voiú gasí unu mijlocu, cá se scapu pre nefericit'a femeia. — Suatu pregatitu la tóte! (Scóte revolverulu.)

Passep.: Si eu! (Si scóte si elu revolverulu.)

Archib. (scotiéndu-si si elu revolverulu): Atunci se remânemu, — in numele dracului.

Fogg: Suntu de parere, că d.-t'a ar' trebui se te duci.

Archib. (zimbindu): Oh, nu, domnulu meu, se nu dîca lumea, că in timpu ce Angli'a încérea cu pericolulu vietii se scape o femeia neviovata, Americ'a cu mânilé incrucisiate parascesce liniscita, dar' cá o lasia locul! — Remânú aci!

Fogg (cu nerabdare): Cum pótesci, domnule!

Archib.: Da, cum 'mi place, asiá voiú face, (apaséndu vorb'a) domnulu meu!

Passep. (care a privitu cu atentiune rugulu, la o parte): Éta, aci jace Inaltimea s'a — mutulu Ragea — si ascépta se-lu incaldiesca; trebue se mi-lu privescu puținú mai de-aprópe. (Se furisiedia printre arbori intre cei ce dormu si dispare in dosulu rugului.)

(In acestu momentu resuna corulu de mai nainte de totu in apropiere. Fogg si Archibald se retragu indereptu.)

Scen'a 2.

Cei dinainte, Aonda, Protó-Brahmanulu, Gardieni, Fakiri¹⁾, Indiani, Bajadere, Brahmani, Poporu.

(Mare procesiune: 1. Purtatori de tortie; 2. Fakiri; 3. Purtatori de tortie; 4. Brahmani, incungiurati de barbati, femei si copii; 5. Purtatori de tortie; 6. Musica indiana; ²⁾ 7. Purtatori de tortie; 8. Bajadere; 9. Purtatori de tortie; 10. Caru de triumfu trasu de sclavi, impodobitu cu materii pretiose si cu flori, impregiurulu carului Bajadere cu vèntuare³⁾ din pené de paunu. Pre caru statu'a dieitiei iubirei si a mortii „Rali“⁴⁾; 11. Purtatori de tortie; 12. Elefantulu ducúndu in spinare unu feliu de pagoda, in care siéde Aond'a. Parsulu duce elefantulu; 13. Gardienii cu sabiile scóse si cu pistóle lungi de Damascu la bráu.)

Choru (cânta cá mai nainte):

Tu, tu care ne dáí viétia, Brahma! s. c. 1.

Dantiulu Bajadereloru: (jóca.)

(Dupa terminarea dantiului, Brahmanii dáu josu de pre elefantu pre Aonda, care e imbracata intr'unu vestmèntu pomposu brodatu cu auru, si o ducu in faci'a scenei; aci voiescu se o acopere cu unu velu, dar' ea 'lu respinge.)

Pr. Brahm.: Aonda, ai promisú cá te vei supune cu curagiu lui Brahma si cá vei merge la mórté zimbindu!

¹⁾ Eremiti laici jumetate goi.

²⁾ Cu instrumente: tamlame, cimbale, tobe, nubase s. a.

³⁾ Evantaliuri

⁴⁾ Figur'a are patru mâni, e zugravita rosiiu, cu ochii selbatici, cu perulu sburlitu si cu limb'a scósa, impregiurulu gútului pórtá unu colanu de capete de mortii, cá cingátóre are unu sínoru de care atérna mâni taiate.

Aonda: Asiá si vréu se moriu, căci Nakhira e libera! (Si iá josu de pre ea inelele, braçiarele si gatél'a dela gútu, dându-le tóte Bajadereloru.) Luati voi podóbele, Bajadereloru, mie nu-mi mai trebuescu!

Choru (repetá incetu cânteculu de mai nainte.)

(Preotii, in timpulú cându cânta corulu ducu pre Aonda la rugu, ea se suie pre elu.)

Aonda (redicându ochii spre ceriu): Domnedieule atotupoternicu, primesce in grati'a t'a curatulu meu sufletu!

(Brahmanii se apropie cu tortiele cá se aprinda rugulu.)

Fogg (Striga tare din fundulu scenei): Stati!

(Pocnetu in orchestra, chorulu amutiesce, toti se intoreu spre Fogg.)

Brahmanii (toti de-odata): Ce vréi tu, straine? Cine esti tu?

Fogg (inaintându in faci'a scenei): Unu englezu, care nu va permite se sè comita o ast'feliu de crudime inaintea ochiloru sei!

Archib. (veníndu dupa Fogg): Si aci unu americanu, care se alatura la acestu protestu!

Toti: Ce cutezantia!

Pr. Brahm.: A-ti profanatu totu ce e mai sacru pentru noi! (câtra Gardieni): Luatí-i prisioneri!

Fogg:

Archib.: } Indereptu! (Slobodu revolverulu.)

(Gardienii impuşca, se repedu apoi asupr'a lui Fogg si Archibald, se lupta cu ei. Ei covèrsiescu si gardienii suntu in momentulu de a le dá lovitur'a de mórté. In acestu momentu resuna o voce si anume):

Passep. (imbracatu cá Rageala apare pre rugu, din care dejá se redica fumulu fiindu aprinsu): Vai voué Brahmaniloru, vai voué!

Toti (spariati se arunca cu fetiele la pamèntu): Rali! Rali! Protege-ne! — Rageal'a!

Passep. (luându pre Aonda in braçiele s'ale, scobóra incetu treptele rugului; ei pasiescu spre Fogg si Archibald, si le spune incetu): Eu suntu!

Fogg (uimitu): Passepartout?!

Passep. (incetu): Tacere! E tempulu supremu se o stergemu de aici!

(Aonda se suie pre elefantu, Fogg si Archibald facu acel'asi lucru, Parsulu pornesce cu elefantulu.)

Passep. (mergéndu dupa elefantu, câtra Brahm.): Vai, vai!

Pr. Brahm. (care in tempulu acest'a s'a suitu pre rugu): Tradare! Éta corpulu Ragealei! Suntemu insielati! Omoríti-i!

(Gardienii impuşca asupr'a elefantului, Fogg, Archibald si Passepartout respundu cu revolverele, cadu mai multi gardiani si Brahmani, poporulu si Brahmanii se retragu, elefantulu dispare in drépt'a.)

(Cortiu'a cade.)

Langa banc'a din gradina . . .

Lânga banc'a din gradina

Gânditóre siedeá ea —

Ce cu-unu zimbetu de regina

Mi-a furatu anim'a mea; —

Si rostindu unu dulce nume,

Focu luceşte 'n ochiulu seu . . .

Eu trasaru de fericire, —

Câci audu numele mieu. G Simu.

